

Handhygienens betydelse

Rena
händer
räddar
liv.

Varför handhygien?

- WHO:s genomgång av litteraturen visar att **handhygien** är en av de mest betydelsefulla faktorerna för att minska smittspridning inom vård och omsorg.
- Handhygien kan förebygga vårdrelaterade infektioner.

Rena händer räddar liv

- Stöd för alla verksamheter för att förbättra handhygien
- Anpassning av WHO:s handhygienmaterial *Save Lives Clean Your Hands* till svenska förhållanden
- Tillvarata svenska erfarenheter
- Framtaget av Sveriges Kommuner och Landsting och Folkhälsomyndigheten
- Representanter från kommuner, landsting och regioner deltog i arbetsgrupper

Vårdrelaterade infektioner

Rena
händer
räddar
liv.

Vårdrelaterad infektion (VRI)

”Infektion som uppkommer hos person under slutenvård eller till följd av åtgärd i form av diagnostik, behandling eller omvårdnad inom övrig vård och omsorg, eller som personal som arbetar inom vård och omsorg ådrar sig till följd av sin yrkesutövning.”

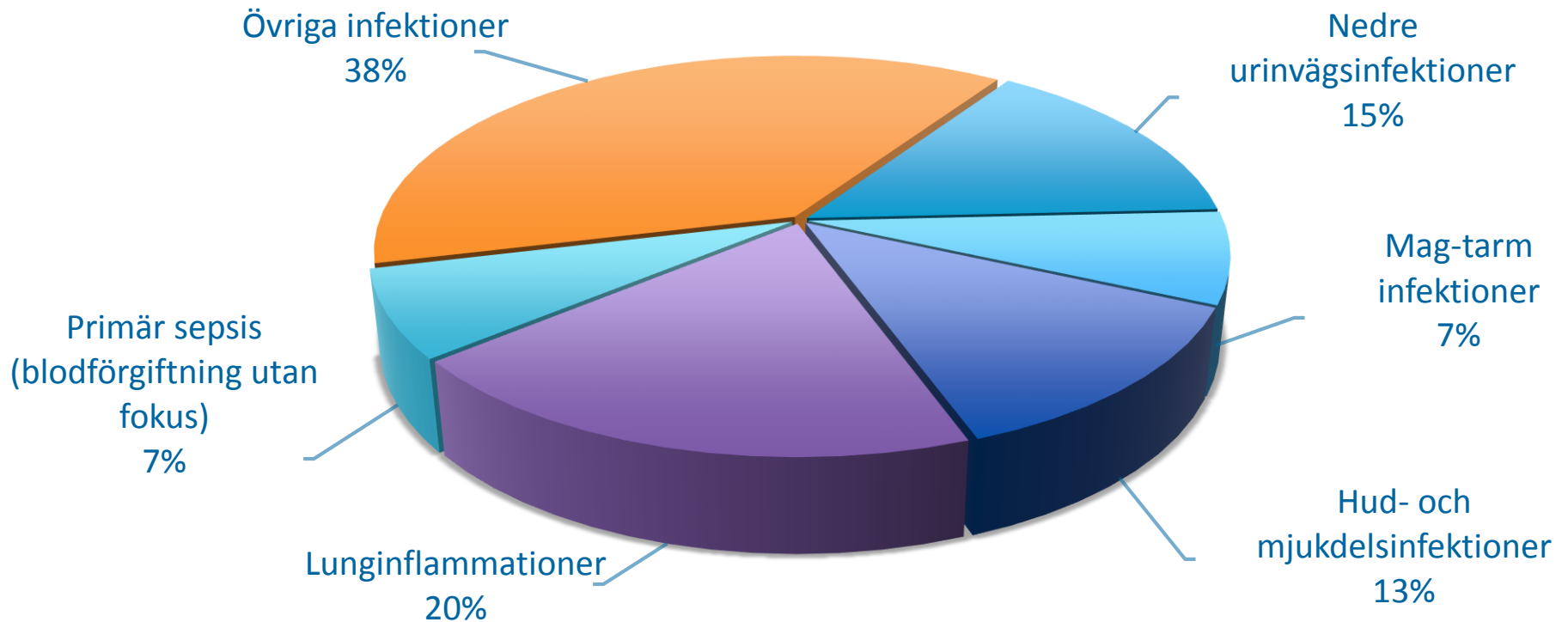
Socialstyrelsen

VRI hotar patientsäkerheten

- Ökad sjuklighet och dödlighet
- Förlängd vårdtid
- Lidande för patienter och anhöriga
- Långtidshandikapp
- Ökad risk för smittspridning

De vanligaste vårdrelaterade infektionerna

Fördelning av VRI från PPM-VRI mätning SKL 2016

De vanligaste riskfaktorerna för VRI

Generella riskfaktorer

- Ålder
- Lång vårdtid
- Nedsatt immunförsvar
- Allvarlig grundsjukdom
- Malnutrition
- Trauma

Urinvägsinfektion

- Urinkateter (KAD)
- Bristande aseptik

Nedre luftvägsinfektioner

- Mekanisk ventilation
- Kirurgi

Postop sårinfektion

- Bristfällig pre-op förberedelse
- Inadekvat antibiotikaproylax
- Lång, komplicerad operation
- Inkorrekt sårskötsel
- Bristande aseptik

**Brist på
handhygien**

Feber och sepsis

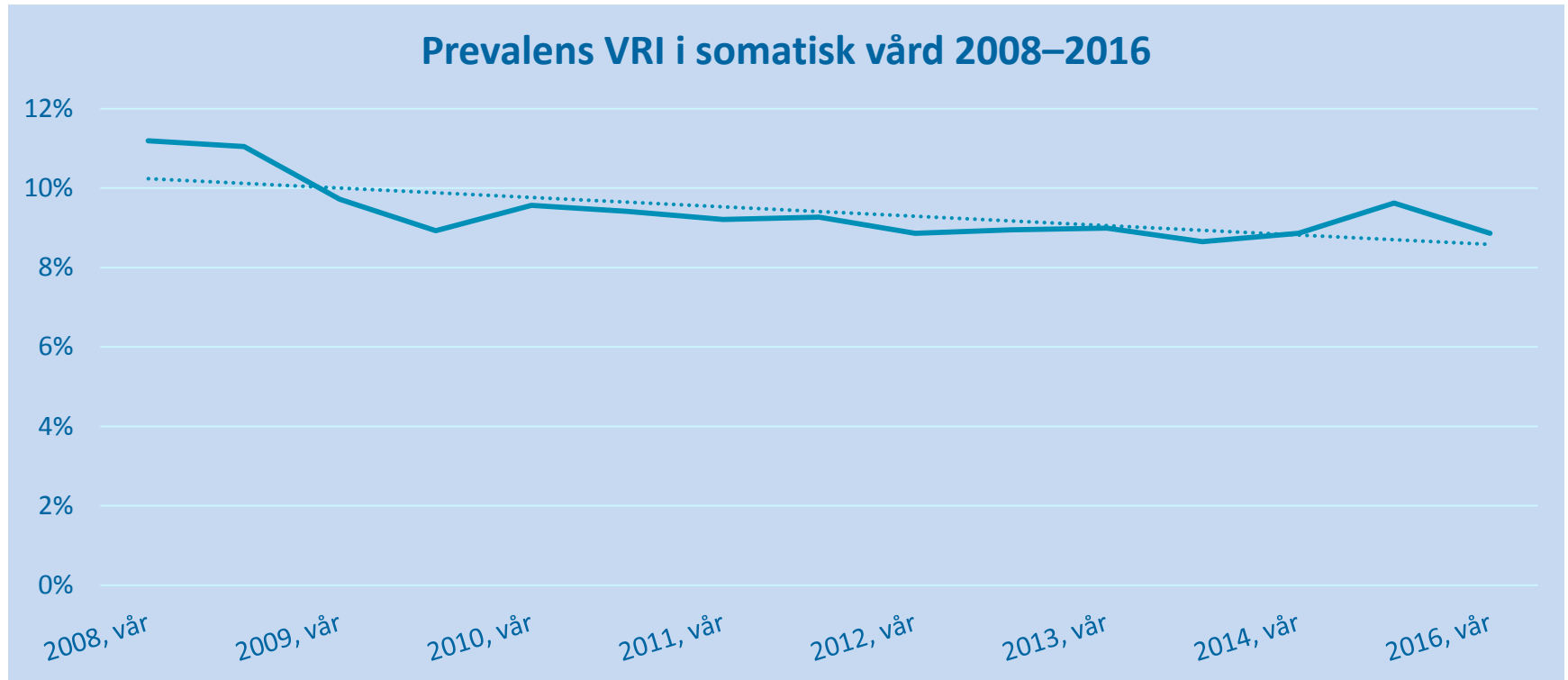
- CVK, intravasala katetrar
- Invasiva undersökningar
- Bristande aseptik

VRI ett stort hot mot vården i världen

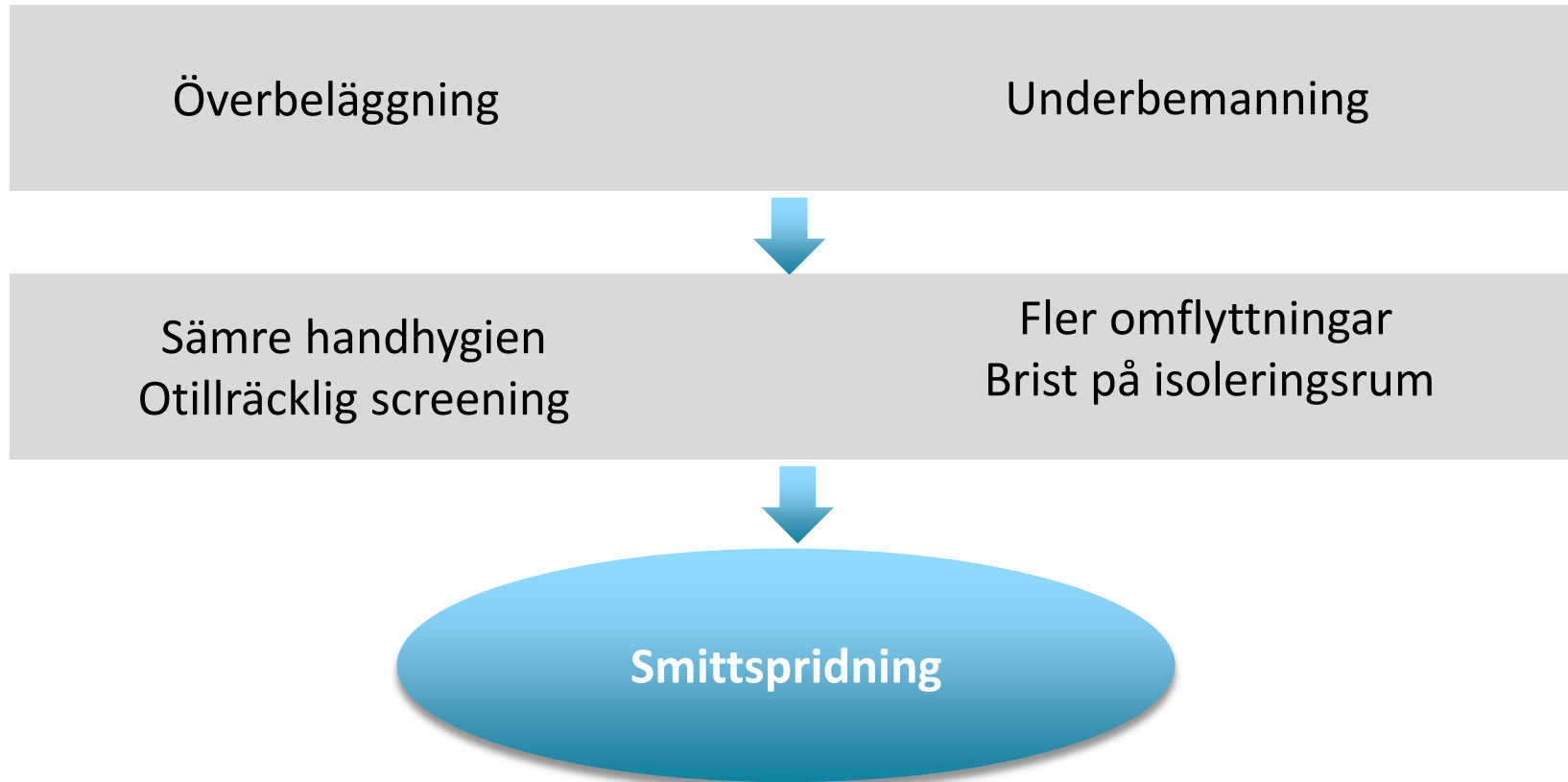
- 4–5 miljoner personer drabbas årligen av VRI i Europa
- VRI är en bidragande orsak till mer än 135 000 dödsfall årligen i Europa
- 5–10 procent av patienterna utvecklar en eller flera VRI inom modern hälso- och sjukvård i industriländer
- På intensivvårdsavdelningar är VRI-frekvensen högre, globalt, i vissa fall över 30 procent

...och i Sverige

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting

Orsaker till smittspridning

Clements A et al. Lancet Infect Dis. 2008 Jul; 8(7):427-34
Infect Control Hosp Epidemiol. 2008 Jun;29(6):496-502
J Hosp Infect. 2011 Jun;78(2):92-6

Basala hygienrutiner och klädregler

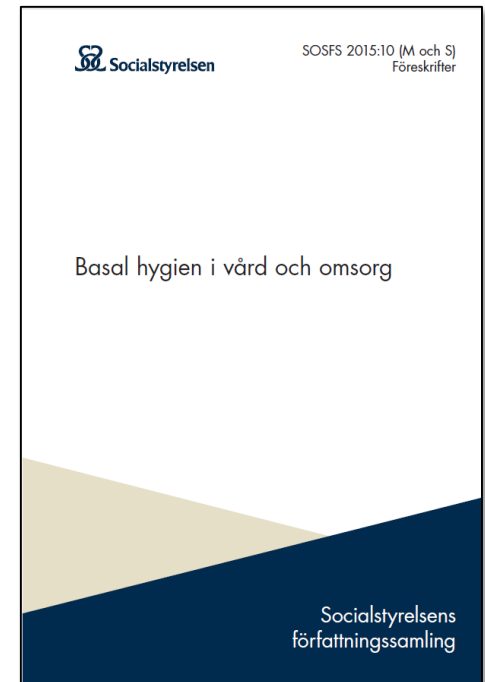
Rena
händer
räddar
liv.

Varför basala hygienrutiner och klädregler?

- Minska vårdrelaterade infektioner
- Minska spridning av antibiotikaresistenta bakterier
- Öka patientsäkerheten

Gäller all personal

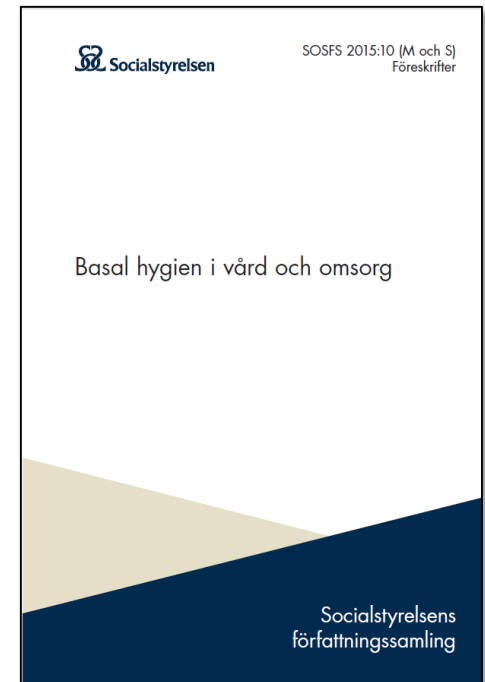
- **Handdesinfektion** före och efter all patientkontakt.
- **Handskar** vid kontakt med kroppsvätskor. Handdesinfektion före och efter handskar.
- **Engångsförkläde** vid risk för kontamination av arbetsdräkt.
- **Klädregler:** kortärmad arbetsdräkt, ingen klocka, inga ringar eller armband.

SOSF 2015:10

Handhygien

- Händerna ska desinfekteras med alkoholbaserat handdesinfektionsmedel eller annat medel med motsvarande effekt före och efter varje direktkontakt med patient samt före och efter användning av handskar.
- Om de är synligt smutsiga ska händerna tvättas med vatten och flytande tvål innan de desinfekteras.
- Vid vård av en patient med magsjuka ska händerna alltid tvättas med vatten och flytande tvål före desinfektion.

SOSF 2015:10

Handskpyramiden

När ska man använda handskar?

Använd sterila handskar

- Vid alla kirurgiska ingrepp
- Vid andra behandlingar som kräver sterilitet

Använd undersökningshandskar

Vid risk för kontakt med kroppsvätskor och utsöndringar:

- Vid kontakt med blod, slemhinnor och skadad hud
- Vid hantering av intravenös infart och blodprovstagning
- Vid sugning i trakealtub
- Vid tömning av behållare som innehåller blod eller andra kroppsvätskor
- Vid hantering och rengöring av instrument
- Vid rengöring efter spill av kroppsvätskor och utsöndring

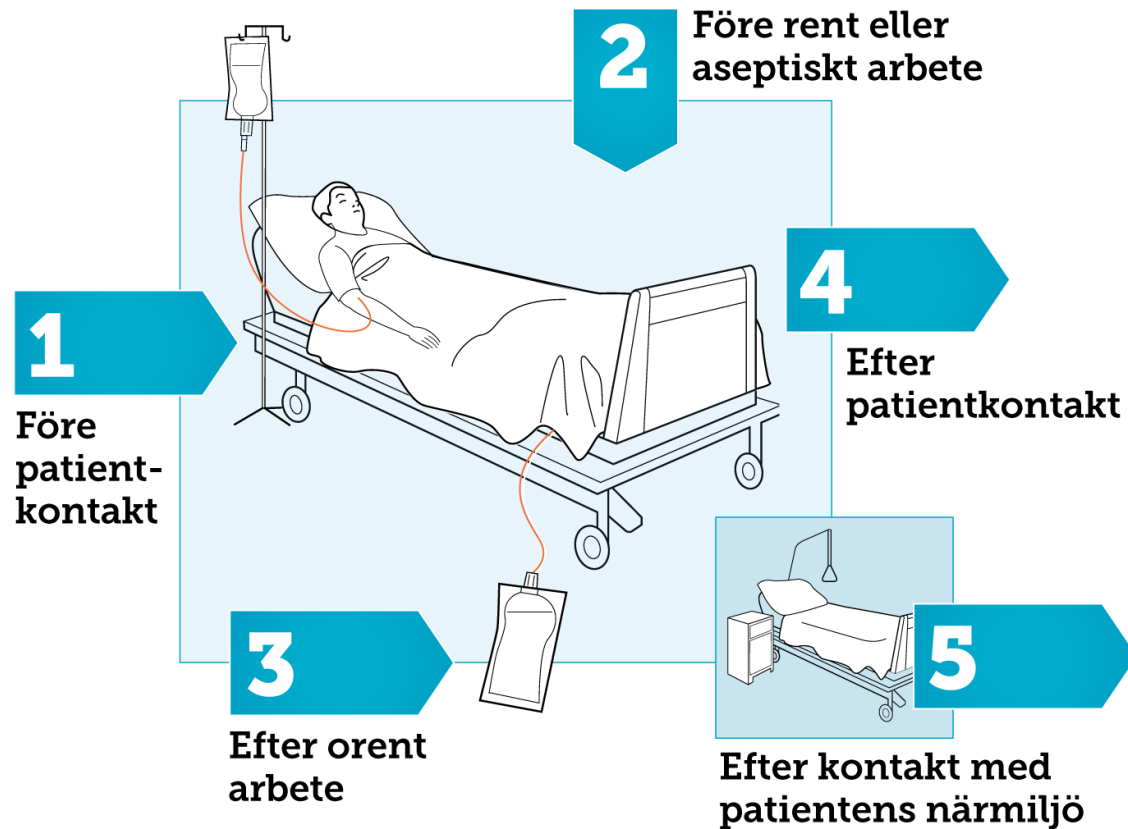
Använd *inte* handskar

Då ingen risk finns för kontakt med kroppsvätskor och utsöndring:

- Vid mätning av blodtryck, temperatur och puls
- Vid omvårdnad av patient
- Vid medicingivning, mathantering och bäddning av säng

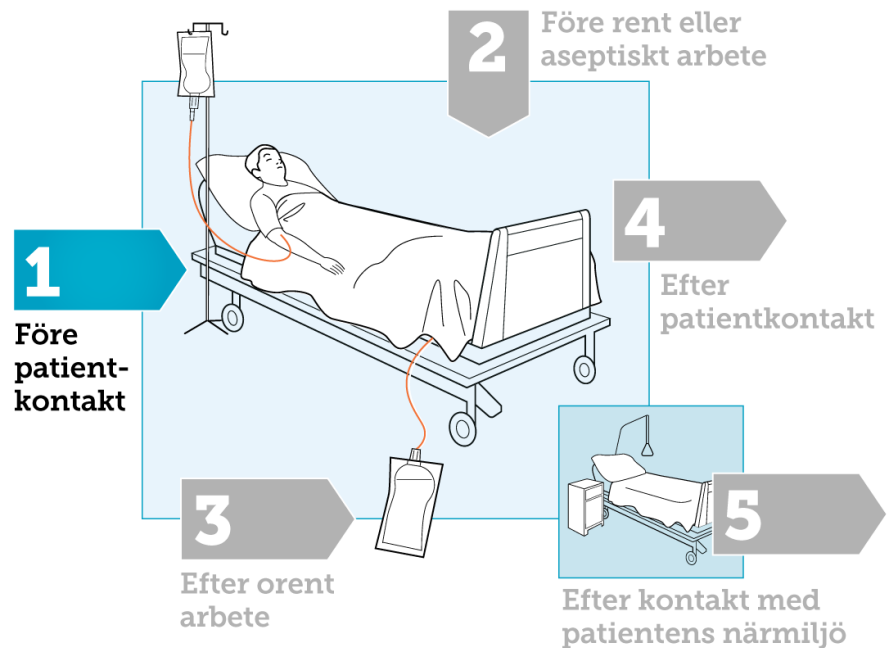

Fem tillfällen för god handhygien

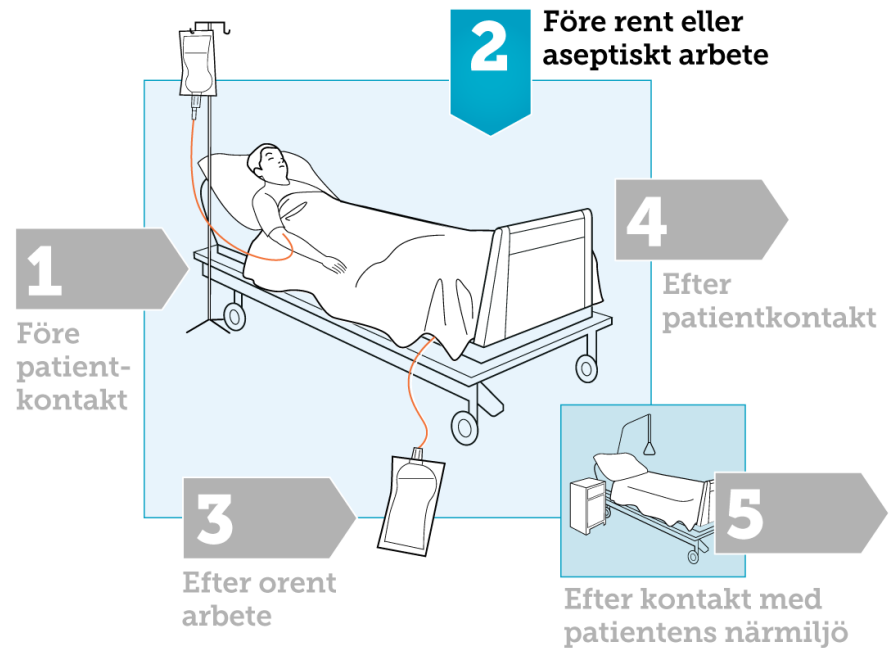
1. Före patientkontakt

- Mäta puls eller blodtryck
- Lyssna på hjärtat
- Rätta till i sängen
- Sätta på syrgasmask

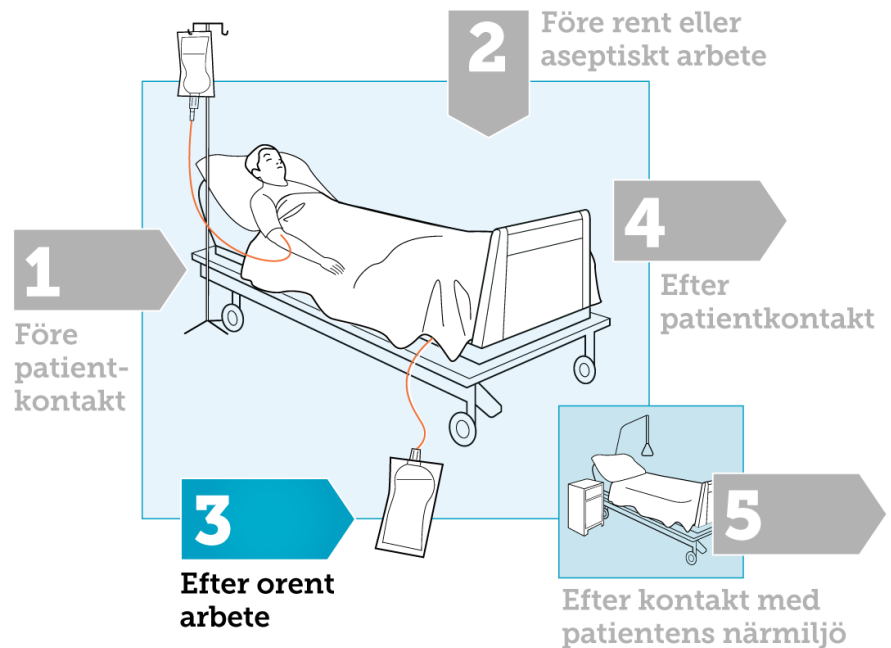
2. Före rent eller aseptiskt arbete

- Ögondroppar
- Såromläggning
- Injektion
- Insättning av urinkateter

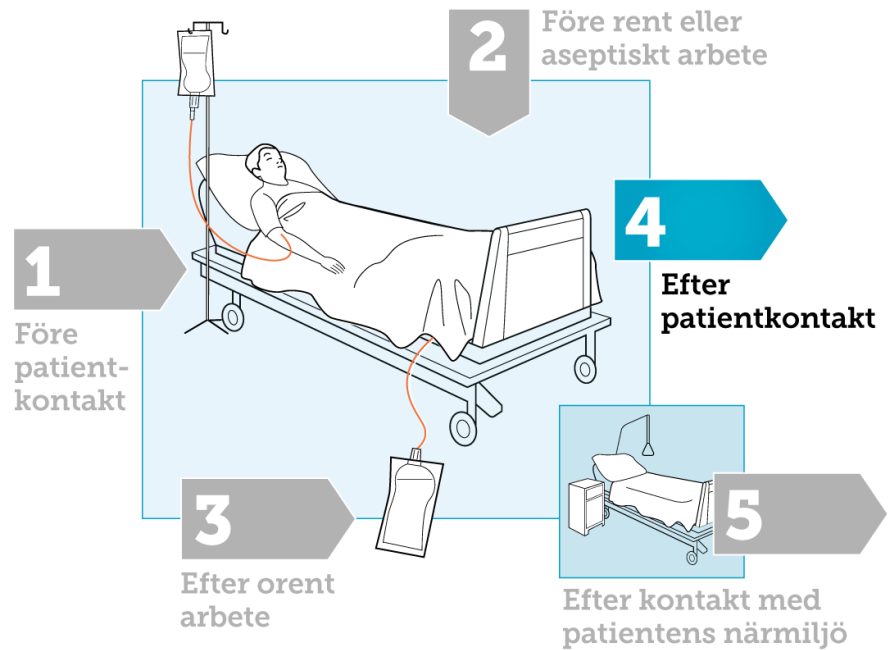
3. Efter orent arbete

- Efter kontakt med slemhinna eller skadad hud
- Efter avlägsnande av omläggningsmaterial
- Efter att ha torkat upp sekret, blod, urin eller avföring

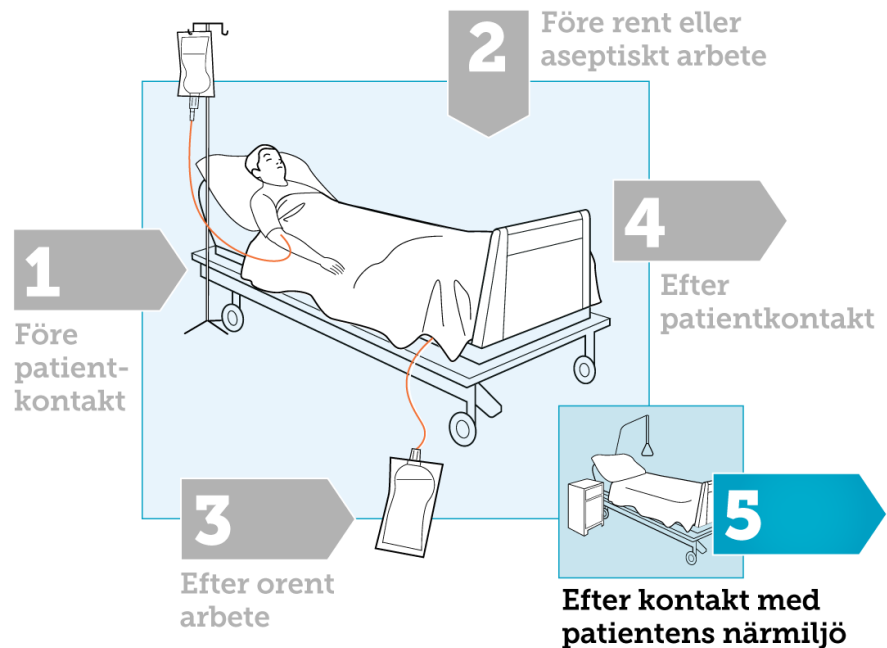
4. Efter patientkontakt

- Hälsat på patienten
- Mätt puls, blodtryck
- Lyssnat på hjärtat

5. Efter kontakt med patientens närmiljö

- Ändra droppinställningar
- Återställa alarm
- Kontakt med sänggrinden eller sängbordet

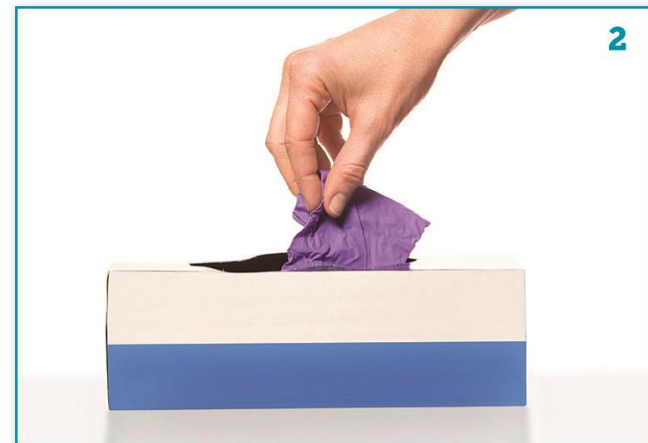
”Men jag rörde ju inte ens patienten”

Det är viktigt att utföra handhygien även om du bara rört patientnära ytor eller utrustning.

- Patientnära ytor och utrustning – inklusive sänggrindar, sängbord, dropp och pumpar – är ofta kontaminerade med bakterier.
- Bakterier kan överleva i *veckor* på patientnära ytor och utrustning.
- Smittämnen får inte följa med händer och sprida smittan vidare.

Handhygien och handskar

- Handskar ska användas vid risk för kontakt med kroppsvätskor.
- Desinfektera händerna innan du tar på handskarna.

Handhygien och handskar

- Utför handhygien efter att handskarna tagits av.
- Desinfektera aldrig handskarna.

Var en förebild på ditt arbete

- Alla kollegor, studenter och annan personal ser vad du gör.
- Dina patienter ser vad du gör.
- Visa dina kollegor att handhygien är en viktig del i arbetet med patientsäkerhet och kvalitet.
- Visa patienter och kollegor att du tänker patientsäkert.

WHO:s globala handhygiendag 5 maj

Vill du veta mer?

Allt material finns på Folkhälsomyndighetens webbplats. Det är framtaget i samarbete med SKL.

www.folkhalsomyndigheten.se/rena-hander

WHO:s sida för Clean Care is Safer Care. Den globala kampanjen för att förbättra handhygien.

<http://www.who.int/gpsc/5may/en/>

Rena händer räddar liv.

